

Asia: VN/29942/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Manner-Suomen vesiviljelystrategiaksi 2030

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

MANNER-SUOMEN VESIVILJELYSTRATEGIA 2030

Suomen Kalankasvattajaliitto ry kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa seuraavaa:

MMM:n laatima Suomen EMKVR-ohjelma ja päivitetty vesiviljelystrategia ovat merkittäviä viranomaisen tekemiä ohjelmia ja tahtotilan ilmaisuja, joilla vaikutetaan kalantalouden alkutuotannon ja vesiviljelyn toteuttamiseen ja edistämiseen. Suomen ohjelman tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia. Ohjelmalla voi kalaelinkeinojen vahvistamisen lisäksi olla merkittävää vaikutusta laajemminkin suomalaiseen yhteiskuntaan ja suomalaisten ravitsemustottumuksiin.

Uuden vesiviljelystrategian keskeinen tehtävä on toteuttaa Valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksymää Kotimaisen kalan edistämishjelmaa ja sen strategisten valintojen kautta kohdennetaan vesiviljelyyn suunnattavan EMKVR-rahoituksen käyttö. Näin vesiviljelystrategian merkitys viranomaistoimintaa ohjaavana asiakirjana on aiempaa vahvempi.

Vesiviljelyalan ja sen toimijoiden tavoitteet ja sitoutuminen strategiaan jäävät tekstissä vähäisempään osaan - ne kuitataan toteamalla lyhyesti alan kasvun toteutumisen olevan riippuvainen yritysten investoinneista ja valinnoista. On toivottavaa, että strategiaa toteutettaessa tarkastellaan valittavissa olevien vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuutta tasapuolisesti ja realistisesti myös yritystaloudelliset seikat huomioiden erilaisten vesiviljelylaitosten, tuotantotapojen ja kasvatustekniikoiden näkökulmista. Nykytietämyksellä ei ole osoitettavissa yhtä kokonaisvaltaisesti ylivoimaista tuotantotapaa, joka kerralla ratkaisisi kaikki kalankasvatukseen liittyvät haasteet. Alan

kestävyyttä voidaan ja pitää vahvistaa myös jo toimivilla laitoksilla – uudistustyö ja innovatiiviset ratkaisut eivät saa kohdistua vain uusiin laitoksiin. Aiemmin rakennettuun infraan tukeutuminen kuuluu osana vastuulliseen ja kestäväan toimintaan. Se merkitsee usein myös kustannussäästöjä.

Strategian toteutukseen ja toteuttajiin otetaan varsin vähän kantaa – vastuunjako jää epäselväksi. Strategiassa mainitaan, että aikataulut, vastuut ja rahoitus kuvataan tarkemmin toimintasuunnitelmassa. Valmistelun aikana on tuotu julki, että strategiassa esitetty toimenpidelistaus ei ole täydellinen vaan sisältää esimerkinomaisesti tässä vaiheessa tiedossa olevia toimia ja sitä voidaan muokata kauden kuluessa tarpeiden mukaan. Edes alustavan toimintasuunnitelman liittäminen strategiaan olisi kuitenkin ollut toivottavaa.

Vesiviljelyä harjoitetaan koko Suomen alueella, erityyppisillä laitoksilla ja eri tuotantosuintina. Tämä on tuotu hyvin esiin vesiviljelyn nykytilaa kuvaavassa kappaleessa. Strategia itse on kuitenkin kirjoitettu ensisijaisesti ruokakalatuotannon näkökulmasta. Kaikki kolme strategista valintaa ovat tärkeitä niin si-sämaan poikaskasvatukselle kuin jatkokasvatukselle, ruokakalatuotannolle merialueella ja istukaspoikastuotannolle. Strategiset valinnat määrittävät toteutettavaa uudistus- ja kehitystyötä kaikilla vesiviljelyn osa-alueilla. Kaikkia osa-alueita on myös tarpeen tukea tavoitellun, kestäväan tuotannon kasvun saavuttamiseksi, alan uudistumiseksi ja kilpailukykyisyyden varmistamiseksi.

Strategisten valintojen edistymistä kuvaavat mittarit ja asetetut tavoitteet on nekin pääosin muotoiltu ruokakalatuotantoa ajatellen. Miten arvioidaan edistymistä ja kehitystä vaikkapa poikastuotannon osalta?

Strategisissa valinnoissa on tunnistettu kalojen terveyden ja hyvinvoinnin merkitys. Niin ikään on tunnistettu tuontipoikaseen liittyvät riskit kalatautien osalta. Suomen hyvä kalaterveystilanne on nähty kilpailuetuna. Kotimaisen poikastuotannon edellytysten kehittäminen ja vahvistaminen tulisi nostaa mukaan toimenpiteenä, jolla on ratkaiseva vaikutus hyvän kalaterveystilanteen ylläpidossa ja koko tuotantoketjun kotimaisuusasteen kohottamisessa.

Terveiden ja laadukkaiden poikasten tuotanto ovat välttämätön edellytys ruokakalan kasvatukselle ja myös luonnonvesien kalakantojen turvaamisessa ja vahvistamisessa. Monet uhanalaiset kalakannat ovat vielä toistaiseksi täysin riippuvaisia kalanviljelylaitoksilla tuotetuista istukkaista.

Näkyvään rooliin nostetaan jälleen kerran vesiviljelystä aiheutuvat ympäristövaikutukset ja niiden hallinta. On syytä korostaa, että kotimainen kalankasvatus jo nykyisellään toimii varsin vastuullisesti ja on saavuttanut merkittäviä edistysaskelia niin ilmastovaikutustensa kuin ravinnepäästöjen alentamisessa. On hyvä myös muistaa, että joka-ainoaan yksittäisen laitoksen kohdalla varmistetaan ympäristöluvituksella tapauskohtaisesti, ettei kalankasvatustoiminta vaaranna vesien hyvän tilan tavoitteiden saavuttamista ja ylläpitämistä sekä että vesiensuojelumääräyksiä noudatetaan. Kaikilla ruoantuotantomuodoilla kuten muullakin ihmistoiminnalla on vaikutusta ympäristöön.

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen sen osalta miten kalankasvatuksen vaikutuksia arvioidaan, millainen vaikutus on hyväksyttävissä ja mihin tuotantoa voidaan sijoittaa, on edelleen matkaa.

Yhdeksi tavoitteeksi kilpailukykyiselle ja kestäväälle toimintaympäristölle on esitetty, että ”merialueelle haetut uudet luvat ovat uuden sijainninhjaussuunnitelman mukaisia vuoteen 2026 mennessä”. Tavoite on huonosti muotoiltu – sijainninhjaussuunnitelman mukaan haettu lupa ei osoita vielä yhtään mitään; se ei takaa luvan myöntämistä haetussa muodossa tai edes muutettuna. Uudessa sijainninhjaussuunnitelmassa sovellettavasta kriteeristöstä ei myöskään toistaiseksi ole tietoa.

Suomen Kalankasvattajaliitto pitää merialueen sijainninhjaussuunnitelman kehittämistä tärkeänä. Päivitystyössä tulisi tarkastella sijainninhjauksen periaatteita. Suunnitelman kriteeristöissä tulisi huomioida vesien tilaluokituksen ja kalankasvatuksen ympäristövaikutusten lisäksi vesiviljely-yritysten ja muiden vesien käyttömuotojen tarpeet.

Suomen Kalankasvattajaliitto ry

Irja Skytén-Suominen,
hallituksen puheenjohtaja

Skyten-Suominen Irja
Suomen Kalankasvattajaliitto ry